

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 03 marca 2023 r.

Znak sprawy: DOS.dws.073.9.2023

NR: 679 PODPIS JW
WPLYNEŁO

2023-03-03 11:0

Krajowa Rada Izb Rolniczych

Pan
Wiktor Szmulewicz
Prezes
Krajowej Rady Izb Rolniczych

Dotyczy: pisma KRIR z 03.02.2023 r. znak: KRIR/JM/144/2023

Szanowny Panie Prezesie,

w odpowiedzi na ww. pismo dotyczące działań mających na celu stabilizację dochodów rolników z powodu zmienności cen na rynkach rolno-spożywczych, poniżej przedstawiam informacje i wyjaśnienia w zakresie zagadnień w nim poruszonych.

Sytuacja na rynku zbóż

Na skutek wybuchu pandemii Covid-19, a następnie agresji Rosji na Ukrainie, ceny zbóż zarówno na rynku krajowym, jak i światowym, od 2020 r. znacząco rosły. W maju i czerwcu 2022 r. ceny zbóż osiągnęły historycznie wysokie, nienotowany wcześniej poziom, a następnie zaczęły wykazywać trend spadkowy.

Zgodnie z danymi Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w okresie 6-12 lutego 2023 r. cena pszenicy konsumpcyjnej wyniosła 1 343 zł/t, tj. 3,9% mniej niż przed miesiącem, 6,7% więcej niż przed wybuchem wojny w Ukrainie, 6% więcej niż przed rokiem i o 44% więcej niż przed dwoma laty. Cena kukurydzy wyniosła 1 265 zł/t, tj. 1,7% mniej niż miesiąc temu, ale 15,4% więcej niż przed wybuchem wojny, 15,8% więcej niż rok temu i 45% więcej niż 2 lata temu.

Problemy dotyczą rejonów przygranicznych, które szczególnie odczuwają wpływ importu zbóż z Ukrainy. Przejawia się to w obciążeniu infrastruktury magazynowej i transportowej oraz większej presji na ceny niż w innych regionach kraju.

Wprowadzenie zakazu importu produktów rolnych do Polski nie jest możliwe, ze względu na obowiązujące umowy międzynarodowe zarówno pomiędzy Unią Europejską i Ukrainą, jak i zasady Światowej Organizacji Handlu. Działania w zakresie interwencji rynkowej i polityki handlowej znajdują się w kompetencjach UE, dlatego jako kraj członkowski nie możemy regulować cen ani na nie wpływać, czy wprowadzić zakazu importu.

Dlatego też, mając na względzie zwiększony napływ zbóż z Ukrainy, podjęto działania, które mają za zadanie przeciwdziałać negatywnym skutkom tego importu na krajowy rynek. W obecnej sytuacji jednym z najważniejszych działań jest intensyfikacja wywozu nadwyżek zbóż z kraju. W kwestii tranzytu i udroźnienia eksportu zboża z Polski podejmowane są liczne inwestycje drogowe i kolejowe, budowane są także silosy zbożowe oraz hale do przetadunku zboża.

Poza działaniami na forum UE (m.in. zabieganie o uruchomienie rezerwy kryzysowej w celu pomocy producentom zbóż oraz o pokrycie kosztów transportu produktów rolnych od granicy z Ukrainą do portów) trwają prace nad uruchomieniem wsparcia finansowego ze środków krajowych. Rada Ministrów przyjęła w dniu 14 lutego 2023 r. rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w celu udzielenia wsparcia producentom rolnym, którzy ponieśli dodatkowe koszty w wyniku braku stabilizacji na rynku pszenicy lub kukurydzy spowodowanej agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy. Dokument został notyfikowany do Komisji Europejskiej, obecnie czekamy na jej opinię.

Proponuje się, aby najwyższe były dopłaty dla rolników z województw graniczących z Ukrainą. Stawki pomocy miałyby wynosić:

- 1) 825 zł na 1 ha powierzchni upraw pszenicy i 1 050 zł na 1 ha powierzchni upraw kukurydzy położonych w województwie lubelskim i podkarpackim;
- 2) 660 zł na 1 ha powierzchni upraw pszenicy i 840 zł na 1 ha powierzchni upraw kukurydzy położonych w województwie małopolskim, mazowieckim, świętokrzyskim i podlaskim;
- 3) 495 zł na 1 ha powierzchni upraw pszenicy i 630 zł na 1 ha powierzchni upraw kukurydzy położonych w pozostałych województwach.

Pomoc będzie udzielana do powierzchni maksymalnie 50 hektarów upraw i będzie uzależniona od dołączenia do wniosku kopii faktur VAT lub ich duplikatów,

potwierdzających sprzedaż pszenicy lub kukurydzy podmiotom prowadzącym działalność w zakresie obrotu, skupu lub przetwórstwa zbóż w okresie od dnia 15 grudnia 2022 r. do dnia 31 maja 2023 r.

Uruchomienie skupu interwencyjnego masła i odtłuszczonego mleka w proszku

Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych, w okresie od 1 lutego do 30 września mogą być realizowane zakupy interwencyjne masła i odtłuszczonego mleka w proszku (OMP), po cenach ustalonych w rozporządzeniu Rady (UE) nr 1370/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. określającym środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych. Jednakże ceny rynkowe masła i odtłuszczonego mleka w proszku przewyższają obowiązujące ceny interwencyjnego zakupu wyznaczone odpowiednio na poziomie 221,75 EUR/100kg dla masła i 169,80 EUR/100kg dla OMP. Stąd brak zainteresowania sprzedażą do interwencji.

Na posiedzeniu Grupy Ekspertów ds. Wspólnej Organizacji Rynków Rolnych – Produkty Zwierzęce (GREX-PZ) w dniu 22 lutego 2023 r. Polska poinformowała Komisję Europejską o pogorszeniu sytuacji na rynku mleka i przetworów mlecznych.

W odpowiedzi na wystąpienia trzech państw członkowskich – Polski, Litwy i Łotwy, postulujących podjęcie interwencji na rynku mleka (nadzwyczajna pomoc dla producentów mleka, prywatne przechowywanie, podniesienie cen interwencyjnych), z uwagi na spadki cen mleka w skupie i przetworów mlecznych, wysokie koszty produkcji, spadek popytu, Komisja Europejska (KE) poinformowała, że obecnie trwa już okres interwencji publicznej, która jest dostępna od 1 lutego do 30 września 2023 r. W przypadku potrzeby zabezpieczenia sprzedaży na poziomie ceny interwencyjnej, przedsiębiorcy mają taką możliwość. W ocenie KE nie jest pożądane, aby OMP czy masło trafiło do magazynów interwencyjnych, mając na uwadze, że następnie zapasy publiczne trafiają na rynek w innym terminie. Wówczas konieczne jest zarządzanie tymi zapasami.

Zdaniem KE, w pewnych okresach rynek sprzyja producentom, z uwagi na popyt ze strony konsumentów, a w innych, tak jak obecnie, siła nabywczą konsumentów jest pod presją. Orientacja rynkowa WPR oznacza, że producenci muszą być w jak największym stopniu czujni na sygnały płynące z rynku w zakresie popytu. Warunki, w jakich funkcjonuje obecnie sektor mleczarski w UE, to warunki, które wspólnie zostały wybrane w toku dotychczasowych reform WPR, w tym w zakresie opcji wspierania

rolników głównie w ramach płatności bezpośrednich, a nie w ramach interwencji rynkowej. KE podkreśliła, że dochodowa siatka bezpieczeństwa (czyli płatności bezpośrednie), w przeciwieństwie do rynkowej siatki bezpieczeństwa, jest dostępna przez cały rok, bez względu na to, czy sytuacja rynkowa jest korzystna, czy też nie. Środki interwencji rynkowej są wykorzystywane w razie konieczności, w skrajnych sytuacjach.

Aktualna sytuacja na rynku mleka była także tematem obrad specjalnego posiedzenia Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu RP w dniu 24 lutego 2023 r.

Objęcie przetwórstwa mleczarskiego preferencyjnymi rozwiązaniami w zakresie cen gazu i energii elektrycznej

Na mocy ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej, zaproponowane zostały rozwiązania mające na celu zmiękczenie wzrostu ceny energii w zatwierdzonych taryfach przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na 2023 r. Ustawa ma na celu zapewnienie wsparcia dla odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych, w tym zużywanej na potrzeby pomieszczeń gospodarczych związanych z prowadzeniem gospodarstw domowych, lokali o charakterze zbiorowego mieszkania, węzłów ciepłych i hydroforni, oświetlenia budynków mieszkalnych, garaży, domów letniskowych w ogródkach działkowych – o ile nie jest w tych pomieszczeniach prowadzona działalność gospodarcza. Jednocześnie, aby mechanizm w sposób istotny nie zakłócał sygnałów cenowych jako czynników kształtujących postawy u odbiorców mające na celu oszczędzanie energii elektrycznej oraz zwiększanie efektywności energetycznej, zdecydowano się na ustalenie limitu zużycia na poziomie 2 MWh. Zastosowano również dodatkowe wsparcie dla gospodarstw domowych prowadzących działalność rolną, dla których zwiększono limit preferencyjnego zużycia energii elektrycznej z 2 MWh do 3 MWh, uwzględniając ich zwiększone potrzeby dotyczące zużycia energii elektrycznej. Odbiorca, po przekroczeniu zużycia w wysokości 3 MWh, za każdą kolejną zużytą kWh będzie rozliczany według cen obowiązujących w taryfie danego przedsiębiorstwa z roku 2023, odpowiednio (w przypadku sprzedawców alternatywnych) według ceny wolnorynkowej, obowiązującej z postanowień umownych pomiędzy nim, a jego sprzedawcą energii.

Ponadto, w ramach ustawy z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku, wprowadzony został nadzwyczajny instrument

zwiększający bezpieczeństwo energetyczne gospodarstw domowych, niektórych podmiotów świadczących usługi użyteczności publicznej oraz sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Jednocześnie zaproponowany instrument został skonstruowany w taki sposób, aby zachęcać odbiorców do oszczędzania energii elektrycznej. Ustawa określa m.in.:

- 1) maksymalną cenę sprzedaży w wysokości 693 zł/MWh dla odbiorcy uprawnionego w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej, w przypadku gdy zużywa energię elektryczną powyżej maksymalnych limitów zużycia;
- 2) maksymalną cenę sprzedaży energii elektrycznej w wysokości 785 zł/MWh stosowaną w rozliczeniach z odbiorcami uprawnionymi, tj. m.in.:
 - przedsiębiorcami będącymi mikroprzedsiębiorcą, małym przedsiębiorcą albo średnim przedsiębiorcą w rozumieniu art. 7 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162 i 2105 oraz z 2022 r. poz. 24, 974 i 1570), w zakresie, w jakim zużywają energię elektryczną na potrzeby podstawowej działalności,
 - podmiotami będącymi: małym albo średnim przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady (UE) 2022/1854 z dnia 6 października 2022 r. w sprawie interwencji w sytuacji nadzwyczajnej w celu rozwiązania problemu wysokich cen energii (Dz. Urz. UE L1 261 z 07.10.2022, str. 1), producentem rolnym będącym osobą fizyczną wpisaną do ewidencji producentów, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2022 r. poz. 2001), lub osobą fizyczną prowadzącą dział specjalny produkcji rolnej w rozumieniu art. 2 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, z późn. zm.) w zakresie, w jakim zużywają energię elektryczną na potrzeby prowadzonej działalności;
- 3) zasady i tryb przyznawania i wypłacania rekompensat dla podmiotów uprawnionych z tytułu wprowadzenia ceny maksymalnej;
- 4) zasady i tryb czasowego ograniczenia wysokości cen energii elektrycznej na hurtowym rynku energii elektrycznej.

W zakresie cen gazu Rada Ministrów uchwałą nr 1/2003 z dnia 3 stycznia 2023 r. przyjęła „Pomoc dla sektorów energochłonnych związaną z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.” Program został opracowany na podstawie ustawy z 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022-2024. Budżet programu to ponad 5 mld zł.

O pomoc mogły ubiegać się przedsiębiorstwa z branż, które są szczególnie narażone na wzrost kosztów energii elektrycznej i gazu ziemnego. Wykaz branż uprawnionych do uczestnictwa w programie określa załącznik do programu „Pomoc dla sektorów energochłonnych związaną z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.”, do których należą m.in.:

- wg kodów PKD:
 - 10.41.Z - Produkcja olejów i pozostałych tłuszczów płynnych,
 - 10.62.Z - Wytwarzanie skrobi i wyrobów skrobiowych,
 - 10.81.Z - Produkcja cukru,
 - 1.06.Z - Produkcja słodu;
- wg kodów PRODCOM:
 - 10311130 - Ziemniaki zamrożone, przetworzone lub zakonserwowane (włączając ziemniaki ugotowane lub częściowo ugotowane w oleju, a następnie zamrożone; z wyłączeniem zakonserwowanych octem lub kwasem octowym),
 - 10311300 - Ziemniaki suszone w postaci mąki, mączki, płatków, granulek i pelletów,
 - 10391725 - Przecier pomidorowy i pasta, zagęszczone,
 - 105122 - Mleko pełne w proszku,
 - 105121 - Odtłuszczone mleko w proszku,
 - 105153 - Kazeina,
 - 105154 - Laktoza i syrop laktozowy,
 - 10515530 - Serwatka i serwatka zmodyfikowana, w proszku, w granulkach lub w innej stałej postaci, nawet zagęszczona lub zawierająca dodatek środka słodzącego,
 - 10891334 - Drożdże piekarnicze.

Do programu kwalifikowali się przedsiębiorcy prowadzący swoją działalność w Polsce, którzy spełniają łącznie dwa warunki:

- o koszty zakupu energii elektrycznej i gazu ziemnego stanowiły co najmniej 3% wartości ich produkcji w 2021 r. lub 6% wartości produkcji w pierwszej połowie 2022 r.
- o co najmniej połowa ich przychodów lub wartości produkcji pochodziła z działalności w kodach PKD lub kodach PRODCOM wymienionych na liście sektorów szczególnie narażonych na skutki kryzysu, opracowanej przez Komisję Europejską.

Kwota wsparcia uzależniona jest od wysokości kosztów kwalifikowanych poniesionych przez przedsiębiorcę od lutego do grudnia 2022 r. Są to koszty zakupu gazu i energii, wynikające ze wzrostu cen wyższego niż o 50% względem średniej ceny z 2021 r.

Ponadto, ustalone zostały dwa maksymalne limity pomocy uzależnione od sytuacji finansowej przedsiębiorcy. Limit podstawowy to 50% kosztów kwalifikowanych, maksymalnie do 4 mln euro na grupę kapitałową. Do zwiększonego limitu pomocy uprawnieni są przedsiębiorcy, którzy odnotowali spadek wskaźnika EBITDA (miara rentowności przedsiębiorstwa) o co najmniej 40% pomiędzy całym rokiem 2021 a 2022, albo pomiędzy drugim półroczem 2021 r. a drugim półroczem 2022 r. Zwiększony limit będzie dotyczył również tych firm, które w obu tych okresach odnotowały ujemny wskaźnik EBITDA. Kwota wsparcia w zwiększonym limicie może wynieść do 80% kosztów kwalifikowanych, aż do 50 mln euro na grupę kapitałową.

Nabór wniosków prowadzony był przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i trwał od 9 do 22 lutego br.

Sytuacja na rynku nawozów

Na zmiany cen nawozów mineralnych na krajowym rynku wpływ mają tendencje obserwowane na rynku światowym. Od początku 2021 r. do kwietnia 2022 r. indeks cen nawozów Banku Światowego znajdował się w wyraźnym trendzie wzrostowym. W kwietniu 2022 r. był on o 151,1% wyższy niż rok wcześniej. Obecnie obserwujemy trend spadkowy nie tylko indeksu cen nawozów Banku Światowego, ale również w trendzie spadkowym są ceny gazu ziemnego, które mają istotny wpływ na zmiany cen nawozów azotowych. W dniu 26 stycznia br. cena gazu wynosiła poniżej 60 euro/MWh. Dla porównania w dniu 26 sierpnia 2022 r. cena tego gazu wzrosła do rekordowego poziomu ponad 340 euro/MWh.

Ceny nawozów mineralnych znajdują się nadal na wysokich poziomach. Niemniej jednak odnotowane w ostatnich miesiącach obniżki cen, zwłaszcza nawozów azotowych oznaczają zahamowanie trendu wzrostowego i są początkiem tendencji spadkowej, która prawdopodobnie będzie się utrzymywała w najbliższych miesiącach.

W celu wsparcia polskich rolników, którzy odczuli skutki wzrostu kosztów nawozów, spowodowanego obecnym kryzysem geopolitycznym i związanymi z nim sankcjami, Rząd RP opracował w 2022 r. program pomocowy przeznaczony na wsparcie sektora rolnego w kontekście inwazji zbrojnej Rosji na Ukrainę. Polska jako jedyna zastosowała mechanizm dopłaty do zakupionych nawozów mineralnych. Ponad 418 tys. rolników otrzymało 2,6 mld zł z tytułu pomocy do zakupu nawozów mineralnych. Zadanie realizowała Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Przypomnieć należy, iż dostrzegając problemy rolników związane ze wzrostem cen środków produkcji, w tym nawozów i środków ochrony roślin, w okresie od dnia 1 lutego 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. wprowadzony został zerowy podatek VAT na nawozy, środki ochrony roślin, ziemię ogrodniczą i inne środki wspomagające produkcję rolniczą.

W kontekście trudnej sytuacji na rynku nawozów, Komisja Europejska przedstawiła 9 listopada 2022 r. komunikat w sprawie zapewnienia dostępności i przystępności cenowej nawozów. W komunikacie przedstawiono szeroki zakres działań krótko i długoterminowych oraz wskazówek dotyczących sposobów radzenia sobie na poziomie państw członkowskich i UE z wyzwaniami, przed którymi stoją obecnie rolnicy i przemysł UE, a także kraje rozwijające się.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Anna Gembicka
sekretarz stanu
/podpisano elektronicznie/

Klauzula informacyjna o zasadach przetwarzania Państwa/Pani/Pana danych osobowych dostępna jest pod adresem: www.gov.pl/rolnictwo/polityka-przetwarzania-danych-osobowych